

Навальня М. І.

Музей «Заповіту» Т. Г. Шевченка

Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав»

МОВНІ МАРКЕРИ ЯК ХАРАКТЕРИСТИКА ОБРАЗУ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В ПИСЬМОВИХ РОБОТАХ СТУДЕНТІВ

У розвідці охарактеризовано поняття мовних маркерів та співвідносних до поняття терміносполук. На матеріалі письмових робіт студентів гуманітарних спеціальностей Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка було зібрано лексичний матеріал, яким здобувачі характеризували образ Тараса Шевченка.

У статті поставили за мету: виокремити найчастотніші лексеми з текстів студентських письмових робіт для характеристики образу Тараса Шевченка за частиномовною належністю та визначити стилістичну роль аналізованих одиниць. Відповідно сформуливали такі завдання: 1) поставити завдання студентам щодо опису образу Тараса Шевченка; 2) відібрати найуживаніші лексичні одиниці; 3) класифікувати їх за частинами мови; 4) визначити стилістичну роль мовних маркерів.

*Відповідно до мети обумовлено вибір **методів** дослідження, які відповідають лінгвістичному аспекту роботи. У статті для систематизації та докладного аналізу мовних одиниць та особливостей їх побудови використано описовий метод. Відповідно до зіставного методу з'ясовано кореляцію специфіки мовних явищ у порівнянні з різними одиницями.*

*Зроблено висновки, що в темах студентів переважають мовні маркери іменники, а також словосполучення. У текстах письмових робіт серед лексем-маркерів виокремлено тільки одне дієслово (боротися), всі решта одиниці – іменники. Найчастіше автори текстів використовували такі маркери: **боротьба** (4), **незалежність**, **свобода** (3), **борець**, **особистість**, **пророк**, **творчість** (2). У переліку маркерів, крім урочисто-пафосних слів, загальнонавжаних лексем, зафіксовано лексеми з негативною оцінкою **гульвіса**, **бабій** та ін.*

*Серед словосполучень найчастіше зафіксовано **українська ідентичність** (3), **національний герой** (2). У складі словосполучень найчастіше вживаними є прикметники **національний** (5), **український** (3).*

***Ключові слова:** лексема, мовний маркер, частина мови, іменник, словосполучення, лексика, Тарас Шевченко, стилістична роль.*

Постановка проблеми. Постать Тараса Шевченка від середини ХІХ ст. до тепер справедливо оцінюють як своєрідний рубікон у розвитку української літературної мови, у формуванні її особливості якості та новітньої форми функціонування. Дослідники життя та творчості Тараса Шевченка завжди були свідомі актуальності й водночас складності проблем шевченкознавства, трактувань окремих питань цієї сфери тощо. Проте за різних суспільних формацій, ідеологій, естетичних течій для українців Тарас Шевченко був і залишається однією з констант самоідентифікації й самоусвідомлення як нації. У кожного українця є свій образ цієї відомої постаті, яку вони характеризують різними лексичними засобами.

Мовні (лінгвістичні) маркери не можна обмежити змістом будь-якого предмета (наприклад, щодо частиномовної належності), оскільки

вони будуть відрізнятися один від одного. Подекуди для виокремлення якихось позицій використовують так звані «функційні словами», які мають особливу граматичну чи структурну роль. Зазвичай ми звертаємо увагу на зміст мови і подекуди зважаємо на функціональний стиль [3, с. 44].

У наукових розвідках натрапляємо і на терміносполучення «дискурсивний маркер» і розглядаємо різноманітні погляди щодо його тлумачення. Традиційно дискурсивні маркери – це лінгвістичні елементи, що функціонують на рівні дискурсу і є незалежними від його основних складових – частин мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Американська дослідниця Р. Гарднер трактує дискурсивні маркери як послідовно залежні елементи, що ставляться в один ряд з одиницями мовлення [8, с. 45]. А. Б. Фрейзер визначає такі маркери як

функціональний клас висловлень в будь-якій мові і називає їх «прагматичними маркерами». Ці вирази з'являються в сегменті дискурсу, однак не є частиною пропозиційного змісту висловлення. Вони сигналізують, акцентують і маркують аспекти спілкування, які хоче передати комунікант [9, с. 23]. За висновками Е. Траугот маркери – це дискурсивно-дейктичні одиниці, найважливіша мета яких – сигналізувати про коментар, визначаючи тип послідовного дискурсивного зв'язку між поточним висловленням і попереднім дискурсом [10]. Ми ж уважаємо терміносполуку «дискурсивний маркер» вужчим поняттям, тому на позначення лексичних одиниць для характеристики образу в нашому дослідженні буде використовувати словосполуку «мовний маркер».

Постановка завдання. У статті поставили за мету: виокремити найчастотніші лексеми з текстів студентських письмових робіт для характеристики образу Тараса Шевченка за частиномовною належністю та визначити стилістичну роль аналізованих одиниць. Відповідно сформувавши такі завдання: 1) поставити завдання студентам щодо опису образу Тараса Шевченка; 2) відібрати найуживаніші лексичні одиниці; 3) класифікувати їх за частинами мови; 4) визначити стилістичну роль мовних маркерів.

Відповідно до мети обумовлено вибір **методів** дослідження, які відповідають лінгвістичному аспекту роботи. У статті для систематизації та докладного аналізу мовних одиниць та особливостей їх побудови використано **описовий метод**. Відповідно до **зіставного методу** з'ясовано кореляцію специфіки мовних явищ у порівнянні з різними одиницями.

Виклад основного матеріалу. Перед 32 студентами Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка (спеціальності 061 Журналістика та 014 Середня освіта. Українська мова і література) було поставлено завдання: сформулювати тему культурно-просвітницького заходу про Тараса Шевченка і обґрунтувати означену тему.

У письмових роботах було представлено такі теми: «Шевченко тут і скрізь»; «Тарас Шевченко: Кобзар чи бунтар?»; «Боротьба, рабство, ув'язнення та жінки: роль Тараса Шевченка в національній ідентичності України»; «Як підданий російської імперії став борцем за українську ідентичність. Тарас Шевченко – лідер української національної думки»; «Сучасний погляд на творчість Т.Г.Шевченка. Актуальність і відповідність поглядів творця сьогоденню»; «Справжній Тарас

Шевченко: чи можемо змити шар пропаганди і полюбити таким, яким він був»; «Шевченко, яким його мало хто знає»; «Шевченко – національний герой України»; «Тарас Шевченко: культурний код України або універсальний геній світової літератури?»; «Вплив постаті Тараса Шевченка на становлення національної ідентичності»; «Тарас Шевченко як уособлення стійкості українського народу»; «Тарас Шевченко – пророк нації: його поетична спадщина як відображення суспільних змін і духовного пробудження України»; «Вічний голос у сучасному світі»; «Тарас Шевченко: від національного пророку до світового культурного феномену» та ін.

Була низка тем, які «гуляють» в інтернетному просторі типу: «Тарас Шевченко: Геній Слова та Духу», «Шевченків образ України в контексті сучасних геополітичних реалій» та под., яких ми не брали до аналізу.

У пропонуваній темі виокремлюємо такі іменники як мовні маркери: *Кобзар, бунтар, лідер, боротьба, рабство, борець, геній*, а також словосполуки: *національна думка, національний герой, національний пророк, українська ідентичність, пророк нації, духовне пробудження*.

Пропонуємо уривки з письмових робіт студентів, зауваживши на мовних маркерах до кожного тексту.

Аліна Є.: *Шевченко тут, Шевченко скрізь. Крізь століття його слова, нарешті, долетіли до нас. Його прізвище стало словом, яке асоціюється із боротьбою. З початком широкомасштабного вторгнення росіян вірші Шевченка отримали новий присмак: кожне слово просочене запахом пороку та крові українських бійців. У поезії відчувається боротьба кожного із нас у цій жахливій війні. Шевченко, який жив понад півтора століття тому, став символом сучасності. Чи думала я, що молодь одягатиме футболки з його обличчям? Що ідучи за кордон, шукатимеш щось зі словами чи образом Кобзаря, аби показати світові звідки ти? Як слова написані більше ста років тому увійшли у наш побут і стали зрозумілими для кожного українця. Чому народові України знадобилось стільки часу аби зрозуміти, як вже з'ясувалось, бунтаря свого часу, борця за Незалежність і Волю. Попри намагання совєтської влади перетворити Кобзаря у старого діда з вусами, який ненавидів панів. Творам Шевченка вдалося зберегти істину і стати опорою у важких випробуваннях сьогодення.*

Мовні маркери: *боротьба, незалежність, воля, істина*.

Андрій Т.: *Тарас Шевченко – найвидатніша постать в українській літературі та культурі. Уплив його постаті і творчості вийшов далеко за межі культурної сфери життя України та українців. Рядки з його віршів та зображення самого Шевченка в різних образах ми і нині бачимо як в масовій культурі, так і в найбільш знакових протестних акціях часів відновлення Незалежності. А в часи повномасштабного вторгнення Росії слова, які він писав ще в середині XIX століття, набувають особливого змісту.*

Однак і донині в українському суспільстві немає єдиного сприйняття образу Тараса Григоровича. Головно радянська та частково українська наука малюють Шевченка як невтомого борця за права народу, сивочолого Кобзаря, який зранку до ночі думав про тяжку долю українців.

Водночас нині популярним і поширеним є образ Шевченка-гульвіси, Шевченка-бабія, який проживав найкращі роки свого життя в столиці Російської імперії серед тогочасної творчої еліти. А всі випробування, які потім послала йому доля, пов'язані із захопленням новомодними течіями, які панували у тодішньому суспільстві.

Мовні маркери: незалежність, борець, гульвіса, бабій; словосполучки творча еліта, протестні акції.

Альона М. *Боротьба, рабство, ув'язнення та жінки: роль Тараса Шевченка в національній ідентичності України. Ця тема та акцент на словах, які використані у її назві, якнайкраще окреслюють основи життя великого поета, які яскраво пронизують його творчість. Боротьба – це посил Тараса Шевченка до всього українського народу. Це яскраво ілюструють відомі рядки з вірша «Кавказ».*

Жінки у творчості Шевченка як «лакмусовий папірець», який показує реальне ставлення до України та українців російських панів, які мають одну ціль – використати потенціал, забрати найцінніше і залишити на призволяще українців. Тому не рідко у творчості поета, жінки виступають у ролі покриток, які мають байстрюків, дівчат, які втратили гідність, якими просто скористалися і все. Тобто вже тоді Шевченко показував, реальне ставлення Російської імперії до України. Тому вважаю, обрана тема висвітлює ключові догми стосовно як самого Тараса Шевченка і його життя, так і його творчості, з ключовими посланнями.

Мовні маркери: боротьба, рабство, ув'язнення, жінка; словосполучки український геній, українська ідентичність.

Ольга К.: *Як стають лідерами думок? Певний соціальний статус та обізнаність, більша ніж у основної частини суспільства, дають можливість впливати на думки інших людей та формування їхнього світогляду. Чи можна в цьому розумінні назвати Шевченка лідером думок? Так, якщо говорити про його вплив на українське суспільство – як на його сучасників, хоч він і не називає їх прямо у своїй творчості українцями, так і на нас, які є цим суспільством, вже ідентифікованим, через 200 років. Навіть не зважаючи на те, що більшість свого життя він прожив не в Україні, саме вона була головною темою його творчості, зрозумілою і близькою і сучасникам, і нащадкам. Чому вона поза часом, і чому так відгукується нам зараз? Бо поки існує суспільство, існуватимуть і описані Шевченком процеси. І боротьба за державність, яку в певні періоди проходять різні держави, а Україні це доводилося і доводиться робити, на жаль, досить часто. І соціальна несправедливість, яка існує в будь-якому суспільстві, і яка в певний момент, в точці кипіння, стає рушієм його змін. І звичайні людські стосунки, які в основі залишаються незмінними. І до цього всього – маркери українців як етносу та України як окремої держави. Щоправда, ця позачасовість творчості зіграла і злий жарт. Нащадки тієї Російської імперії, від якої Шевченко відокремлював Україну, використовують його твори для дискредитації української державності.*

Беззаперечно те, що Шевченко на десятиліття визначив розвиток української літератури і культури, які, в свою чергу, є частиною формування національної ідентичності.

Мовні маркери: культура, держава; словосполучки: лідер думок, українська державність, національна ідентичність.

Олена М.: *Сьогодні, під час війни, ми по-іншому сприймаємо цінність нашої незалежності, принципи демократичного розвитку та самоідентифікації громадянина України.*

Вислів Тараса Шевченка: «Борітеся – поборете...» є чітким дороговказом для всіх українців на шляху до перемоги і миру. А його заклики до внутрішнього об'єднання народу проти зовнішнього ворога є рушійною силою для подолання внутрішніх протиріч українського суспільства та боротьби з такими явищами як, корупція, бюрократія, проявів сепаратизму та інше.

Творчість Т. Г. Шевченка для українців є яскравим прикладом для наслідування і самоідентичності серед народів світу та Європи зокрема.

Його погляд на майбутнє України є не що інше як стратегія розвитку нашої держави, підняття духу патріотизму і прагнення законодавчого закріплення на рівні актів державної незалежності та конституції.

Велика кількість наукових досліджень творчості Т.Г. Шевченка не розкрили повністю масштаб його особистості, бачень, суджень, думок і висновків творця. Тому сучасним науковцям і дослідникам відкрита безкінечна можливість подальшого вивчення, з метою практичної реалізації та впровадження, за для розбудови незалежної України.

Будучи бунтарем, активним борцем з царизмом, волюнтаризмом, кріпацтвом і поневоленням, він надав чіткий орієнтир і наснагу боротися, йти до перемоги через всі терні і випробування.

Мовні маркери: незалежність, самоідентичність, бунтар, борець, перемога, боротися.

Алла С.: Кріпак, поет-мученик з села, національний герой, талановитий самородок: хто він чоловік з портрету над шкільною дошкою. Чому саме він рекордсмен за кількістю пам'ятників у світі, чому його вірші завчаємо напам'ять і не можемо забути до кінця життя, але мало хто з українців прочитав «Кобзар» від першої до останньої сторінки.

Що дав Шевченку «бронзовий ідол» радянської пропаганди, а потім десятиліття героїзації. Давайте розберемося, яка людина стоїть за ім'ям Тарас Григорович Шевченко, яке асоціюється в Україні зі свободою, а значить правдою, боротьбою за справедливість та гідність. Давайте подивимося на різні боки: темні та світлі, спробуємо змити шар «офіційного міфу». А що як Шевченко ближче до нас, ніж ми це уявляли, а що як у цьому житті, у наш час, Шевченко був би справжньою рок-зіркою, збирав стадіони, а діти вчили його тексти не тому, що вони у шкільній програмі, а тому, що вони відгукуються в серці?

Шевченко переживав, що слово – це його єдина зброя проти цього. Переживав і сам заганяв себе у протиріччя: говорив про волю для народу, водночас шукав для себе місце у суспільстві, яке його не приймало. Хтось помічав за собою те саме? Чи можемо ми чесно собі зізнатися і проговорити, який Шевченко насправді? І головне не перестати при цьому його любити.

Мовні маркери: правда, кріпак, мученик, особистість; словосполучення: талановитий самородок, національний герой.

Анна Ф.: Тарас Григорович Шевченко є однією з найвидатніших постатей в українській історії

та культурі. Геній Шевченка проявляється не тільки у його поетичному таланті, але й у його глибокому розумінні національної ідентичності, соціальної справедливості та духовної свободи. Його твори є символом боротьби українського народу за незалежність та самоусвідомлення.

Шевченко майстерно поєднував силу слова з моральними й духовними ідеалами, тому його творчість має величезне значення не лише як літературна спадщина, а й як національний та культурний феномен. Слово Шевченка пробуджувало народ від національного занепаду, надихало на боротьбу проти несправедливості та гноблення. Він не лише поет, а й пророк, який через свою творчість передавав нащадкам цінності свободи, рівності та людської гідності.

Особисто я вважаю, що творчість Шевченка залишається актуальною й сьогодні, оскільки вона несе в собі універсальні ідеї, важливі для будь-якої епохи. Його геніальність полягає в умінні донести ці істини через просте, але глибоке слово, яке резонує з духом кожної людини. Тому обрана тема конференції є відображенням вагомego внеску Тараса Шевченка в національне та світове духовне багатство.

Мовні маркери: геній, геніальність; словосполучки: моральний ідеал, духовний ідеал, національна ідентичність, соціальна справедливість, духовна свобода.

Алла Б.: Шевченко відіграв ключову роль у формуванні та відродженні української національної самосвідомості. В його творчості відображено історичну пам'ять та боротьбу за свободу. Шевченко підніс теми національного визволення, протестував проти соціальної несправедливості. Водночас він писав українською в часи пригнічення української літератури, чим підкреслював її значущість. Аналізуючи його твори, розуміємо, що це письменник, який боровся за українську національну ідентичність.

Мовні маркери: боротьба, свобода, словосполучки: національне визволення, національна ідентичність, українська національна самосвідомість.

Світлана В.: Є багато сторін з життя та творчості Шевченка про які люди не знають. Він був неідеальною, та такою ж живою людиною, яка мала бажання, цілі, мрії. І ці сторони також важливі, тому що формували його особистість.

«Геній української літератури» чи «Кобзар», якими називають Тараса Шевченка, на мою думку, – це кліше, які не до кінця охоплюють цю постать. Натомість про Шевченка можна гово-

рити, як про «селф-мейд-мен» або «людину, яка зробила себе сама».

Мало хто знає, та Шевченко був дуже популярний серед жінок, любив погуляти, випити, малював свої оголені автопортрети. І це теж формує певне уявлення про Шевченка, як митця, творчої людини, яка любила свободу та насолоду від життя.

Шевченко – це приклад для сучасної людини, яка так само має свої пристрасті, при цьому вмів зробити вчасно вибір, сконцентруватися та досягти бажаного. Тараса Шевченка, який з простої людини став всесвітньовідомим митцем, та при цьому він був такою ж людиною, як і всі ми.

Мовні маркери: особистість, митець; словосполучки всесвітньовідомий митець, творча людина.

Тетяна В.: 9 березня 2024 року виповнилося 210 років від дня народження Тараса Григоровича Шевченка – українського поета, прозаїка, мислителя, живописця, гравера, етнографа, громадського діяча, палкого патріота України та її національного героя. Він пробуджував у людей любов до своєї Батьківщини, кликав сильних на подвиги, уселяв у слабких надію й віру. В історії кожного народу є особистості, імена котрих оповиті невимрущою любов'ю й славою. Такою персоналією для українського народу є поет Тарас Григорович Шевченко. Життя Шевченка – подвиг, перед яким треба схилитись. Не дивлячись на те, що поетові випав складний життєвий шлях, він ніколи не втрачав віри й волелюбності, завжди непохитно стояв на землі. Усе життя Шевченко боровся за справедливість і національне визволення України з-під гніту сусідньої країни. У багатьох віршах Тарас Григорович розкриває душу українців, їхні прагнення. Сьогодні в часи війни є важливим не забувати тих, хто вселяв віру в людей, підштовхував їх до боротьби, давав розуміння того, що особистості може бути добре жити тільки у своїй незалежній країні. Шануймо національних героїв.

Мовні маркери: віра, подвиг, волелюбність, справедливість; словосполучки національний герой, національне визволення, незалежна країна.

Олена С.: Тарас Шевченко як пророк українського народу, залишив нам неперевершений зразок патріотизму та любові до рідної землі. Його поезія, написана понад століття тому, дивовижно резонує з сучасними реаліями України.

Поет змалював Україну як багатостраждальну, але незламну країну. Він бачив її як землю

вільних козаків, як квітучий сад, який засипали вороги. Його поезія пронизана болем за поневолений народ, мрією про незалежність та віру в майбутнє щастя України.

Сучасна війна – це пряме продовження тієї боротьби, про яку писав Шевченко! Незламність українців у боротьбі за свою свободу – це пряме наслідування шевченківського духу.

Поет закликав до єдності, нескоренності перед московитською навалюю! Сьогодні ця ідея є більш актуальною, ніж будь-коли.

Це про українське сьогодні. Пророчі слова великого українського поета збуваються завдяки мужнім українським воїнам і силі українського народу! Вірші Т. Г. Шевченка – це невичерпне джерело мудрості. Слова поета – це символ опору російській експансії!

Мовні маркери: пророк, патріотизм, єдність, нескореність, незламність; словосполучки символ опору.

Аліна С.: У кожного народу є імена тих людей, котрі закарбувалися з ними назавжди, залишили свій вагомий внесок у культуру, науці чи то історії народу. Ми маємо чимало таких особистостей, але серед них найвизначнішим є Тарас Григорович Шевченко – відомий український поет, художник, громадський діяч, перекладач.

Мовні маркери: особистість.

Світлана Г.: Тарас Шевченко вже понад півтора століття є символом української національної ідентичності та боротьби за свободу. Однак чи залишається його творчість виключно «національним» надбанням, чи набуває світового значення? Конференція має на меті дослідити двоїстість образу Шевченка: з одного боку, як геніального митця, що глибоко вкорінений в українській історії, а з іншого – як мислителя, чия творчість може бути зрозуміла на міжнародному рівні.

Мовні маркери: творчість; словосполучки символ української національної ідентичності, геніальний митець, національне надбання, світове значення.

Валерія Ш.: Ми всі маємо усвідомлювати важливість національної єдності в цей непростий для нашої країни час. Тарас Григорович Шевченко є яскравим взірцем моральної та фізичної стійкості нашого народу, яку ми прослідковуємо в його творчості, громадській діяльності та життєвому шляху загалом. Сьогодні нам потрібно актуалізувати спадщину Кобзаря задля того, аби мати можливість зберегти пам'ять та набутки української культури.

Мовні маркери: *спадщина, творчість*; словосполуки *взірець моральної та фізичної стійкості нашого народу*.

Тетяна Т.: *Світ невинно змінюється, але фундаментальні цінності, проголошені Кобзарем, залишаються незмінними. Його поетичні твори – це не лише витвори мистецтва, а й потужний маніфест свободи, любові до рідної землі та прагнення до справедливості. Особливо гостро ці ідеї резонують у сучасному світі, сповненому викликів, коли молодь активно шукає свій шлях і прагне змінити світ на краще.*

Мовні маркери: *цінності, свобода*.

Анна С.: *Такі, як Тарас Шевченко, народжуються раз у тисячоліття. Бог і українська земля подарували нам Пророка. «Кобзар» засвідчив, що українська література завершила період свого становлення, що з'явився поет, рівного якому вона не знала, у творчості якого народні традиції і досвід попередників втілилися в речі великої простоти і могутності. Кожний, хто глибоко вивчає творчість Т.Г.Шевченка, неминуче переконується, що має вона світове значення. Віриш, як-от «Заповіт», мали величезний вплив на українську ідентичність, закликаючи до єдності, свободи та боротьби за майбутнє. Він не лише висловлював ідеї політичного й духовного визволення, а й проповідував моральні цінності, як-от чесність, людяність та любов. Шевченко став маяком для сучасних українців у їхньому прагненні до національної самосвідомості. Культурні події, такі як фестивалі, вистави та літературні читання, підтримують спадщину поета, роблячи його ім'я невід'ємною частиною української ідентичності.*

Мовні маркери: *свобода, боротьба, пророк*; словосполуки: *українська ідентичність, національна гідність, національна самосвідомість, духовне визволення*.

Корпус зібраного матеріалу засвідчив 38 мовних маркерів, а також 25 словосполучень. Серед лексем-маркерів виокремлено тільки одне дієслово (*боротися*), всі решта одиниці – іменники.

Висновки. Аналіз тем, запропонований у письмових роботах студентів гуманітарних спеціальностей Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка виокремлює мовні маркери іменники (*Кобзар, бунтар, лідер, боротьба, рабство, борець*), а також словосполуки (*національна думка, національний герой, національний пророк, українська ідентичність, пророк нації, духовне пробудження*).

У текстах письмових робіт серед лексем-маркерів виокремлено тільки одне дієслово (*боротися*), всі решта одиниці – іменники. Найчастіше автори текстів використовували такі маркери: *боротьба* (4), *незалежність, свобода* (3), *борець, особистість, пророк, творчість* (2). У переліку маркерів, крім урочисто-пафосних слів, загально-вживаних лексем, зафіксовано лексеми з негативною оцінкою *гульвіса, бабій* та ін.

Серед словосполучень найчастіше зафіксовано *українська ідентичність* (3), *національний герой* (2). У складі словосполучень найчастіше вживаними є прикметники *національний* (5), *український* (3).

Перспективами дослідження вважаємо вивчення психолінгвістичних особливостей сприймання творів Тараса Шевченка сучасниками.

Список літератури:

1. Засекін С.В. Дискурсивні маркери когерентності англomовного діалогічного тексту : когнітивний та прагматичний аспекти : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 ; Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2001. 20 с.
2. Пилат Н. Проблема конфліктності людських стосунків у ракурсі філософсько-соціологічних та психологічних інтерпретацій [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://znc.com.ua/ukr/publ/periodic/shpp/2005/1/p119.php>.
3. Хоменко О.О. Мовні маркери сумніву: семантика та функціонування. *Слов'янська філологія*. 2015. № 67 (2). С. 35–47.
4. Чепурна З.В. Лексичні особливості як гендерні маркери промов українських та німецьких політиків в історичному аспекті. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*, (208), 2024. С. 394–399. Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2024-208-57>.
5. Bloom's Taxonomy Verb List [Electronic resource]. 2007. Access mode : <http://www.uni.edu/adp/documents/bloomverbscognitiveaffectivepsycho motor.pdf>.
6. Cohen R. Conceptual Styles, Culture Conflict, and Nonverbal Tests of Intelligence [Electronic resource] *American Anthropologist*. 1969. Vol. 71, № 5. P. 828–856. Access mode : <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1525/aa.1969.71.5.02a00040/pdf>
7. Gardner R. W. Cognitive Control of Differentiation in Perception Persons and Objects. *Perceptual and Motor Skills*. 1968. V. 26. P. 311–330.

8. Kozhevnikov M. Cognitive Styles in the Context of Modern Psychology: Toward an Intergated Framework of Cognitive Style. *Psychological Bulletin*. 2007. Vol. 133, № 3. P. 464–481.
9. Fraser B. What are discourse markers? *Journal of pragmatics*. 1999. Vol. 31. P. 931–952.
10. Traugott E. The role of the development of discourse markers in a theory of grammaticalization [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.wata.cc/forums/uploaded/136_1165014660.pdf.

**Navalna M. I. LANGUAGE MARKERS AS A CHARACTERISTIC
OF THE IMAGE OF TARAS SHEVCHENKO IN THE WRITTEN WORKS OF STUDENTS**

The study describes the concept of language markers and term compounds related to the concept. Based on the written works of students of humanities majors of Taras Shevchenko National University «Chernihiv Collegium» lexical material was collected, which the applicants used to characterize the image of Taras Shevchenko.

The goal of the article was to single out the most frequent lexical items from the texts of student writings to characterize the image of Taras Shevchenko according to their linguistic affiliation and to determine the stylistic role of the analyzed units. Accordingly, the following tasks were formed: 1) set a task for students to describe the image of Taras Shevchenko; 2) select the most used lexical units; 3) classify them by parts of speech; 4) determine the stylistic role of language markers.

In accordance with the goal, the choice of research methods is determined that correspond to the linguistic aspect. The descriptive method is used in the article for the systematization and detailed analysis of language units and the features of their construction. In accordance with the comparative method, the correlation of the specificity of language phenomena in comparison with different units was clarified.

It was concluded that nouns and phrases predominate in students' topics. In the texts of written works, only one verb (to fight) is singled out among lexeme-markers, all other units are nouns. Most often, the authors of the texts used the following markers: struggle (4), independence, freedom (3), fighter, personality, prophet, creativity (2). In the list of markers, in addition to solemn and enthusiastic words and commonly used lexemes, there are lexemes with a negative meaning of a rake, womanizer, etc.

Ukrainian identity (3) and national hero (2) are recorded most often among the phrases. The adjectives national (5), Ukrainian (3) are the most frequently used in phrases.

Key words: *lexeme, language marker, part of speech, noun, phrase, vocabulary, Taras Shevchenko, stylistic role.*